

BEAC.

XXXVI.

VÁNDORGYŰLÉS

Aggtelek

1992.

MKBT.

A BEAC barlangkutató csoport története

A BEAC természetjáró szakosztály jogelődje állítólag a jónevű BETE egyesülete volt. Mindenesetre a BEAC égisze alatt, a XI. kerületi természetbarát szövetség támogatásával, létezett egy természetbarát csoport. A tagság zöme ELTE-hallgató volt, és a vezetőség is az egyetem hallgatóiból vagy oktatóiból állt. A tagok a természetjárás különböző szakágait űzték, és erre a szakosztályon belül különböző csoportokat is alakítottak. Így a szakosztálynak már a hatvanas évek végén volt egy gyalogos- egy vitorlás- és egy evezőscsoportja, valamint alakulóban volt egy lovascsoport is. A szakosztály egyes tagjai emellett rendszeresen jártak barlangi túrákra. Mivel a BEAC-on belül még nem volt barlangászcsoporthoz, beiratkoztak a IX. kerületi természetjáró szövetség barlangász szakosztályába.

A Mátyás-hegyi-barlang felmérésében vettek részt Vid Ödön vezetésével, majd a Baradla-barlang felmérésén is dolgoztak. 1971-ben alakult meg hivatalosan is a BEAC barlangászcsoporthoz, a természetjáró szakosztályon belül. Első önálló kutatótáborukon a Bolyamér-fennsík Kotyor nevű töbrében keztek el "kotyorászni", 1971 nyarán, majd a Mogyorós-töbörben ástak a helybéli Varga Imre vezetésével. 1971 telén terepbejárást tartottak a Bolyamér-forrás környékén is, ekkor hívta fel magára a figyelmet erős kigőzölgésével a Rókalyuk nevű üreg, mely ma az Eötvös Lóránd-barlang egyik bejárata. 1972 nyarán ezt az üreget mélyítették mintegy tíz méter mélységig, eredménytelenül. Az 1973-as kutatótábor végére meghozta a kívánt eredményt, igaz, Szenthe István tanácsára a forráshoz közelebb kezdtek ásni, és kb 6-8 m-es bontás után tárták fel az Eötvös Lóránd-barlangot, mintegy 150 m hosszúságban. Az 1974-es kutatótábor fő eredménye a talált barlang felmérése volt, és ebben az évben adta meg magát a Rókalyuk is, összesen mintegy 15 m-nyi ásás után. Az 1975-ös táboron folytatódott az Eötvös-barlang további kutatása, majd sikeresen kiásták a Mogyorós-töbör aljában található, már ismert barlangot is. Mivel a vízfestések az Eötvös-barlangban további komoly sikereket már nem ígértek, a BEAC-osok a Bolyamér kutatásával felhagytak, bár 1976-ban egy két-személyes "kutatótábor" még összeásta a Rókalyukat az Eötvös-barlanggal, így a barlang teljes hossza kb 200 m-re nőtt. Ezután a BEAC 1989-ig csak érintőlegesen - más csoportokkal közösen foglalkozott feltáró kutatással.

A csoport téli tevékenysége akkoriban javarészt az egyetemen meghirdetett ún. "invalidus"-túrákból (értsd: kezdő-túra) állt, amelyeken időnként 30-40 jelentkező is részt vett. Ezek a túrák biztosították a tagság állandó utánpótlását is. A barlangászok ugyanakkor gyakran gyalogtúráztak, eveztek, síeltek sőt vitorláztak is a BEAC-on belül.

1977-re az alapító tagok elvégezték az egyetemet, így a tagság aktív létszáma komoly mértékben megcsappant. A megmaradt három aktív tag jelentkezett a Promontor egyesület által meghirdetett alapfokú barlangász tanfolyamra, azzal a szándékkal, hogy később házon belül hasonló tanfolyamot tartanak. 1978-ban meg is hirdették az első alapfokú barlangász tanfolyamukat. Időközben hárman elvégezték az MTSZ által először szervezett túravezetői tanfolyamot. Ekkor a csoport már komolyan foglalkozott a barlangi vertikális technika elsajátításával, szinte mindenkinek volt házi készítésű xilofonja, kantyúja és beülője. Az akkoriban is nagy népszerűségnek örvendő barlangászversenyek szintén gyorsították a kötéltechnika fejlődését. A BEAC a Kinizsi- és Marcel Loubens-kupa barlangversenyeken általában jól szerepelt, bár a Lukács László vezette FTSK csapatot soha nem tudta megverni.

A Barlangi Mentőszolgálat 1982-ben új tagokat toborzott, az 1983-as mentőkonferencia megrendezése céljából. Ekkor a BEAC-nak is 4-5 tagja csatlakozott, s a csoport azóta folyamatosan biztosítja az utánpótlást.

A tagok időközben az oktatásban vállaltak komoly szerepet az MTSZ technikai és túravezetői tanfolyamain. Ma már az MTSZ aktív oktatógárdájának 3/4-e BEAC-os. Ez a tevékenység nagymértékben hozzájárul a csoport folyamatos technikai fejlődéséhez is.

1984-ben az egyesület két tagja kijutott a franciaországi Vercors-hegységbe, ekkor határozták el, hogy 1986-ban expedíciót szerveznek a Gouffre Berger bejárására. A felkészüléshez hozzátartozott 1985-ben egy bulgáriai út is, amelyen többek között a 350 m mély Jamata III barlangba jutottak le. A francia expedícióhoz elsősorban pénzre volt szükség, ezért ipari alpinista munkákat vállaltak, és tanfolyamokkal felduzzasztották a tagság létszámát a szükséges 16-18 főre. Ebben az évben vette meg az egyesület felszerelése java részét is. A Vercors-expedíció terve közben továbbfejlődött, és már egy francia-spanyol út terve alakult ki, ahol a spanyolországi cél a Pireneusok-beli A-60 barlang volt. Ez az első expedíció sok tanulsággal, és kevés eredménnyel szolgált,

(a Gouffre Berger-t 970 m mélységig tudták hárman bejárni, s heten lejutottak a 450 m mély A-60 aljára), de végül is jól összekovácsolta a BEAC-közösséget.

A következő évben útleveél okoból is Bulgáriába utazott a csoport, majd 1988-ban és '89-ben Jugoszlávia volt az úticél. Itt az 534 m mély Bunevac-barlangot és a 205 m-es egytagú Mamet-szakadékot járták be. Időközben a tagság 70 %-a lecserélődött.

Az 1989-es Barlangi Mentő Szimpózium rendezésében a csoport részt vállalt, az UIS kongresszusán az Alsó-hegyi túráztatásban tevékenykedett.

1990-ben az olaszországi Canin-plató hírhedt barlangjába, a Michele Gortani-barlangba szerveztek egy, a vártnál kalandosabbra sikeredett expedíciót, ahol egy barlangi árvíz kis híján bajt okozott. Az út végül fél sikerrel járt, és 5 fő - köztük 3 lány - lejutott a 950 m mély Gortani-barlang aljára. Ezen kívül az 585 m mély Vianello-barlangba és a Buse d'Ajar-barlangba tettek túrákat.

Ez év novemberében 4 fő utazott a görögországi Astraka-platóra, a Provatina- és Epos-zsomboly bejárására. A magashegyi tél meghíúsította terveiket, a rossz időjárás szabályosan lekergette őket a hegyről, így az expedíció sziklamászó túrává alakult át.

1991 áprilisában szintén négy fő indult a franciaországi Jura-hegységbe, de a Latviya kisbuszuk hátsó kereke Salzburgnál kitört, s ismét csak tapasztalatokkal lettek gazdagabbak, szép élményekkel kevésbé.

A nyáron végre sikerült újra kijutni a Vercors-hegységbe, és a csoport 13 tagja - köztük 3 lány - 1122 m mélységig bejárta a Gouffre Berger-t, bár hozzá kell tennünk, hogy a Gortani-barlang után ez könnyű túrának számított. A hegységben összesen hét barlangba tettünk túrát.

1987-88-ban ragasztott nitteket építettek az Alsó-hegyi zsombolyokba, valamint a Kis-kőhíti-zsombolyba és a Fekete-barlangba. A Rejtek-zsomboly kiépítéskor rossz minőségű ragasztót kaptak a Műanyagipari Kutató Intézettől, emiatt sok bírálat érte a csoportot, de az aktív barlangászok öt éve meglelégedéssel használják a kikötési pontokat.

Az egyesület 1988-89-ben elkészítette a Baglyok-szakadéka új térképét, majd a Tektonik- és több más kisebb zsombolyét. Jelenleg a Bolhási-víznyelőbarlangot térképezik.

A Baglyok-szakadékát 1985 óta kutatják, azóta sok új aknával gazdagították, (hossza több mint megkétszereződött), és 30 m-rel mélyebbé tették a barlangot. A BEAC-tagok gyakran vettek részt más egyesületek által szervezett kutatótáborokon. (Pl.: Baradla-alsó-barlang-kutatótábor, Pálvölgyi-barlang kutatása, József-hegyi-barlang kutatása, Baradla-barlang-kutatótábor, Társulati-kutatótáborok, Csodabogyós-barlang kutatása, Szabadság-barlang kutatása, Szelek-barlangja-kutatótábor.)

1990-ben - külföldi minták alapján - összeállították az Alsó-hegyi zsombolyok bejárési útmutatóját, ennek kiadása, pénz hiányában, még várat magára.

1986-ban megalapították a Lukács László-kupa barlangászversenyt, s azóta öt alkalomból négyszer ők rendezték, ám az 1992-es Barlangnap lesz az első, amely BEAC rendezéssel valósul meg.

Az Alsó-hegyi karsztterület néhány általános jellemzője.

"Bevezetés a Baglyok-szakadékába"

Az Alsó-hegy az Észak-Borsodi-karszt tagjaként, a Bódva, a Ménes- és a szlovákiai Torna-patak által bezárt háromszögben helyezkedik el. A terület három, morfológiailag jól elkülöníthető része közül, a legnagyobb az 500 m tszf-i átlagmagasságú Szilasi- vagy Nagy-fennsík, amely 300 méteres meredek letöréssel támaszkodik a Bódva és a Torna völgyére. A fennsíkot az országhatár két részre osztja, legmagasabb pontja a szlovák oldalon található Pavlovska Vrch (613 m).

A terület kőzeteinek képződése a triász időszakra esik, legidősebb képződmények az alsó-triász seisi és campilli emeletetekbe sorolhatók, amely folyamatosan megy át a középső-triász anizusi emeletébe tartozó, sötét kalciteres mészkőbe. Erre világos színű, vöröses, vastagpados wettersteini rétegek települtek. A felső-triász képződmények a területről hiányoznak. Az Alsó-hegyet élénk tektonikai tevékenység dolgozta meg, amely a karsztjelenségek, földalatti vízhálózatok kialakulását alapvetően meghatározta.

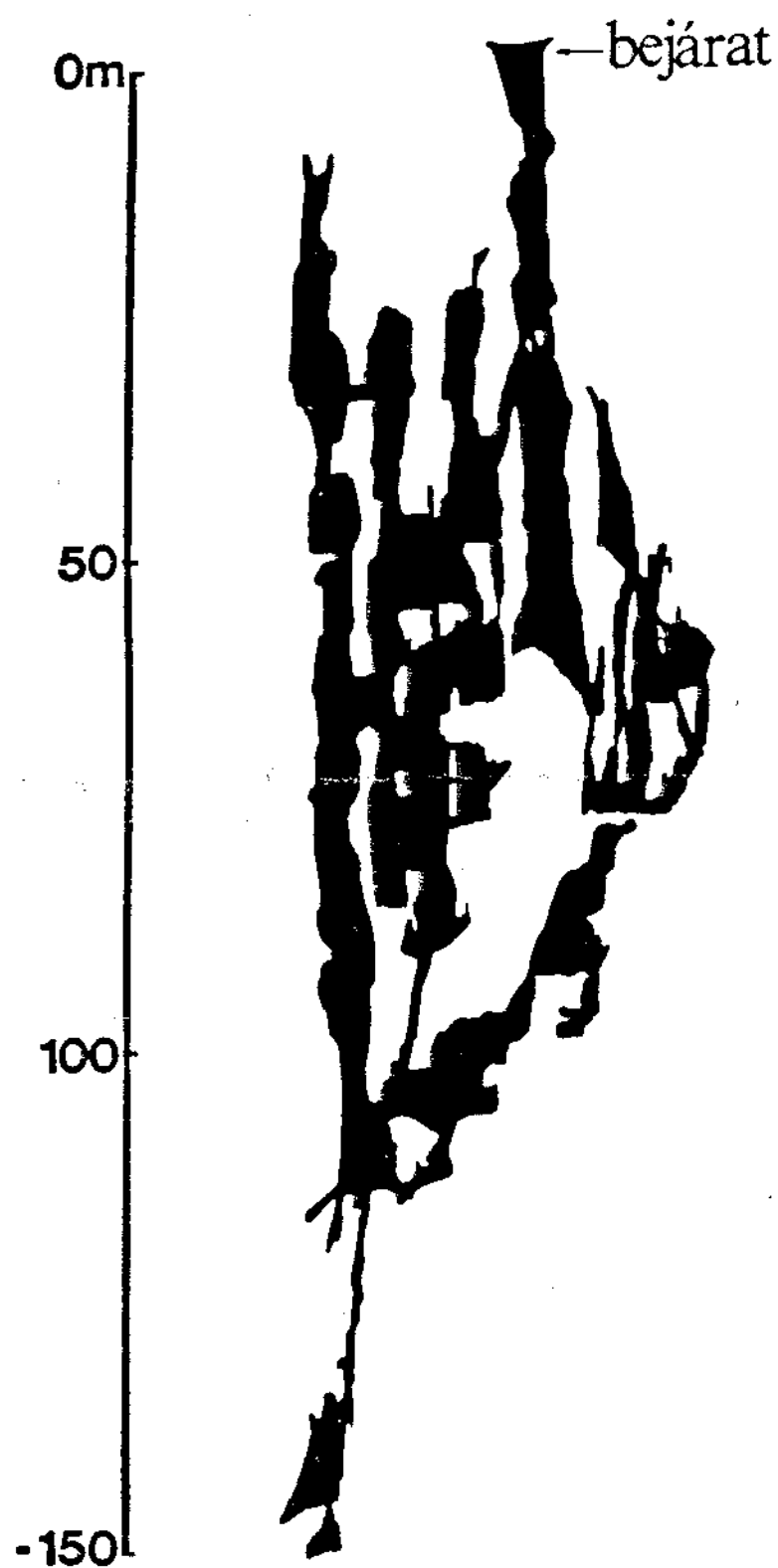
A fennsík lábánál nagy hozamú karsztforrások fakadnak, a magyar oldalon a legjelentősebbek a Kastélykerti-, a Pasnyag- és a Vecsem-források. A szlovákiai oldalon a Zsámány-, Körkút-, Tapolca- és Köszörű-források.

A fennsík morfológiája jellegzetes, Magyarországon egyedülálló: több száz, 10-50 m mélységű, lefolyástalan mélyedés - töbör - található rajta, melyeknek oldalában rendszerint zsombolynyílás rejtőzik. Egy töbörben több zsomboly is előfordulhat, néhány példát is ismerünk ilyenre (Göte-, Cickány-, Névtelen-zsomboly).

A klasszikus karszthidrográfiai vizsgálatok (víznyomjelzések) elvégzésére, a zsombolyok inaktív volta miatt, csak közvetett módon volt lehetőség: 1969-ben a fennsík - a Baglyok-szakadéka és az Óriás-zsomboly mellett - két legnagyobb zsombolyába, az Almási- és a Vecsem-bükki-zsombolyba, konyhasót illetve fluoreszceint juttattak, amelyeket tartálykocsiban felszállított vízzel öblítettek le. A jelzőanyagok a szlovák oldali forrásokban jöttek felszínre, pl. az Almási-zsomboly és a Tapolca-forrás közötti, mintegy 1,9 km-es távolságot, 316 óra alatt tette meg a föld alatt a fluoreszcein.

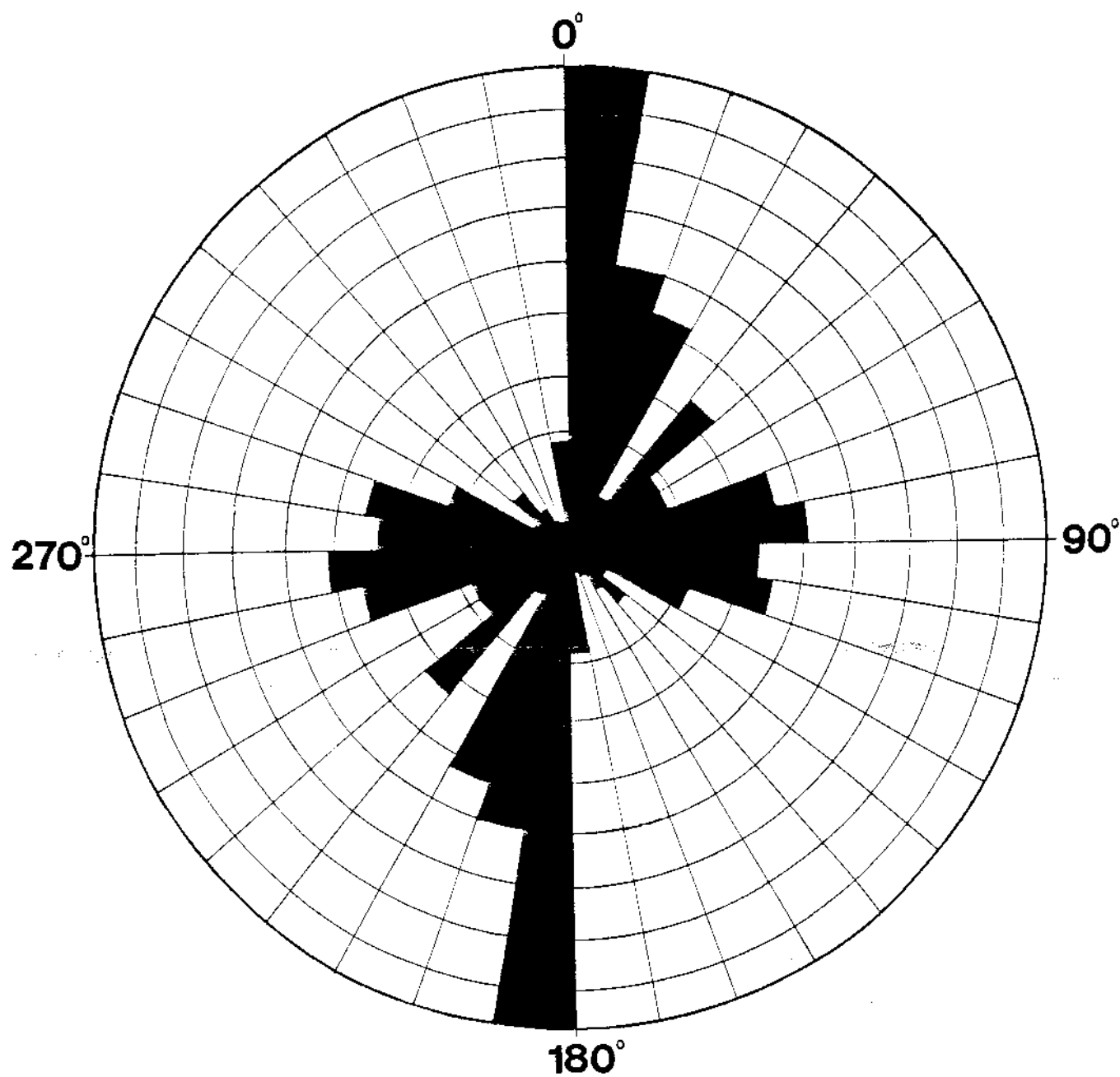
Baglyok - Szakadéka

(hosszmetszet-árnyék)

1992
BEAC.

Baglyok -szakadéka

hasadék-irány-diagram

A magyar barlangkutatók egyik legnagyobb talánya a nagy, összefüggő Alsó-hegyi barlangrendszer létezése. Maguknak a zsombolyoknak a kialakulása és morfológiája is számos vitára adott eddig okot, és jó néhány kérdésre a mai napig sincs megnyugtató válasz. A zsombolyok szoros kapcsolatban állnak a töbrökkel, mindig azoknak oldalában - általában a felső 2/3-ban - találhatók, de ez alól is több kivétel ismert (Töltényes-, Pionír-zsomboly).

Az erős tektonikai preformáció minden zsombolyra jellemző, mint az a Baglyok-szakadéka járat-hossz-irány diagrammján is megfigyelhető. Ez a szembeötlő irányítottság a kisebb, 30-40 m mély, egy-két aknából álló üregeknél nem mondható perdöntőnek, de egy olyan komplex, bonyolult rendszernél, mint a Baglyok-szakadéka, mindenképpen szembeötlő, s a barlang nagysága a statisztikai szempontokat is kielégítő mintavételt is lehetővé teszi. Ezek a tények mindenképpen cáfolják a kezdetekben kialakult, felszakadásos zsombolyképződési elméletet, mivel egy omlások által kialakult barlang aligha lehet ennyire irányított. Ennek a fajta keletkezésnek számos morfológiai bizonyíték is ellentmondani látszik, s a zsombolyok továbbfeltárása kapcsán a kutatók találkoztak olyan esettel, hogy az általuk újonnan felnyitott, közel 40 m-es lépcsős zsombolyaknában egyetlen követ sem találtak (Kettős-zsomboly). A valódi eredetet illetően, megfelelő alaposságú vizsgálatok hiányában sajnos csak találgatni lehet.

A tektonika elvitathatatlan szerepe mellett, valószínűleg a leszálló vizek másodlagos oldó hatása volt a fő kialakító tényező, s ez minden esetben felülről lefelé táguló zsombolyaknákat hozott létre. Hogy a zsombolyok (mindegyik vagy némelyikük), működtek-e valaha víznyelőként, és az eróciónak volt-e szerepe tágításukban, nem tudhatjuk - a legtöbb zsomboly agyaggal teljesen feltöltött végpontja, ezt első ránézésre nem mutatja valószínűnek -, de a vízfestések megmutatták, hogy a víz előbb-utóbb eljut a karsztvízszintre, s így anyagot is szállíthat. Hogy a zsombolyok és töbrök a közelmúltban, és talán ma is élnek, fejlődnek, azt az is mutatja, hogy ha ez nem így volna, a viszonylag gyors feltöltődés lenne a sorsuk.

Igen érdekes adalék a zsombolyok keletkezésének megismeréséhez, azok kitöltésének beható vizsgálata. Szenthe I. 1971-ben a Vecsembükki-zsombolyból vett mintákban 1,5 mm átmérőjű kvarcsemcséket, illetve 7 mm átmérőjű, fehér kvarckavicsokat talált, s ezeket a töbrőfúrásokból vett mintákban is meglelte.

Ez azt mutatja, hogy az Alsó-hegyet, a Felső-Bódva medencéjében lemélyített mélyfúrásokban meglett - az ottani triász alaphegységet fedő - kőzetek szintén befedték, amelyeknek mára, a felszínen való előfordulásait nem ismerjük. Ezen anyag elszállítása bizonyára jelentős vízmozgásokat igényelhetett. A kialakulás óta változott az erózióbázis szintje is: régóta ismeretesek, a mai források felett kb 70 m-rel megtalálható fosszilis forrásnyomok. Ezek a tények azt mutatják, hogy a viszonyok jelentősen megváltoztak, s a mai helyzet nagyon eltér azoknak az időknek a képétől, ahová a zsombolyok keletkezését kell helyezni.

Az Alsó-hegy zsombolyai közül a legbonyolultabb képet a Baglyok szakadéka (Szabó-pallagi-zsomboly) mutatja. A barlangnak az utóbbi években történt továbbfeltárása, ismereteink hiányosságát alapjaiban megmutatta. Néhány zsombolynak (Vecsem-bükki, Banán, Tektonika) még ismeretes ugyan a "szabványostól" eltérő oldalaknája, de ezt az aknalabirintust, amelyet itt találunk, egyik sem közelíti meg.

A helyzet a 70-es évek közepéig egyszerű volt. Adott volt egy oldott formákat mutató, 60 m mély zsombolyakna, amely lefelé tárgul, az alján törmelékkal, - s egy szűk hasadék, melyből még egy a- gyagos terembe lehet lejutni... (Igaz, a terem tetején nagy, sötét lyukak vezettek a magasba, de ezekkel senki nem foglalkozott.) Az azóta talált részek bonyolultságára jellemző, hogy még 1985-ben is jelent meg olyan könyv Magyarországon, amely szerzőjének fogalma sem volt, hogy a barlang "előre megy-e vagy hátra".

Azt, hogy a Baglyok-szakadéka egy fő tektonikai irány mentén alakult ki, csak a pontos felmérés után lehetett megállapítani. Ez az irány megközelítőleg észak-déli, - sok más Alsó-hegyi zsombolyra is jellemző. Azonban ez alól is találunk a barlangon belül kivételt: a Szent-akna 270-90 fokos hasadékiránya már önmagában is valami anomáliára enged következtetni, de ha e szakasz morfológiai jellegét nézzük, meglepő módon egy fosszilis, patakos barlang felső részének képe tárul elénk, - amelyet pl. az István-lápai-barlang Keleti-ágából is ismerhetünk. A zsomboly többi aknája is változatos képet mutat. Nedves és száraz részek váltakoznak, halott és élő cseppkövek közt haladhatunk túránk során.

Ilyen méretű aknák ilyen kis helyre való koncentrálódására még nincs magyarázat, de bizonyos szabályosság felfedezhető, a vakon végződő és a mélység felé továbbhaladó aknák rendszerében

Az aknák két nagy csoportra oszthatók: fiatal, aktív jellegű szakaszokra, ahol ma is elég sok vízzel, sárral találkozhatunk (ilyen pl. a Sáros-, a Ritter- és a Kőpengés-akna), illetve az öreg, cseppköves, tágas, inaktív jellegű szakaszokra (mint pl. a Drúz-akna, a Három-Bölcs-, és a Nagy-Manitou-kürtő). Ez a felszín alatti vízvezető-vízgyűjtő litoklázis hálózat irányítottságának, áthelyeződésének lehetőségére utal. A kürtőkbe felmászva, azok általában 15-25 m-rel a bejárat szintje alatt - több szűk hasadékra oszolva - véget érnek. A barlangban egyes helyeken - általában azonos szinteken csoportosulva -, oldalirányban, járhatatlan vagy éppen átjárható, meander jellegű, szűk szakaszok fordulnak elő, s ezek gyakran két ismert akna között húzódnak. Ilyen képet mutat a jelenlegi legmélyebb végpont is.

A képződmények szépsége tekintetében sok hazai barlanggal felveszi a versenyt. A cseppkőképződményeknek, a méteres fehér állócseppkőtől a barlangi gyöngyig, minden fajtája megtalálható benne. Számos helyen gazdag borsókő előfordulás található, amelyek keletkezésükben általában a barlangi légáramláshoz köthetőek.

Az elmondottak értelmében joggal nevezhetjük az Alsó-hegyet, s vele együtt a Baglyok-szakadékat, hazánk tudományos-feltáró szempontból egyik legizgalmasabb kutatási területének, ahol számos megválaszolatlan kérdés várja még felfedezőit.

A Baglyok-szakadéka
(Szabó-pallagi-zsomboly)
kutatásának története

A barlang bejáratí nyílása már régóta ismert volt, amikor 1927 nyarán a BETE barlangkutatói leereszkedtek az első, 60 m mély akna aljára, - azon az alsó-hegyi expedíción, amelyen Kessler Hubert vezetésével megtörtént a Vecsem-bükki- és az Almási-zsomboly első bejárása. Hosszú szünet után, a hazai barlangászat ötvenes éveiben történtfellendülése során terelődött ismét a barlangra a figyelem. Az 1957-es expedíció is mindössze bejárásra szorítkozott, a kenderkötelek és hágcsók elázása így is csaknem balesethez vezetett. A VMTE kutatói 1961-ben - a bejáratí akna aljának szűkületét robbantással kitágítva - egy terembe jutottak, melyből kürtők nyúltak a magasba. A barlang akkori mélysége 76 m volt.

Az első térkép Kósa Attila vezetésével, 1964/68-ban készült. 1978-ban, a korszerű kötéltechnikát Magyarországon elsők között használó Lukács László megtalálta a bejáratí aknában -30 m-nél nyíló ablakot, utat nyitva a barlang addig ismeretlen részeibe.

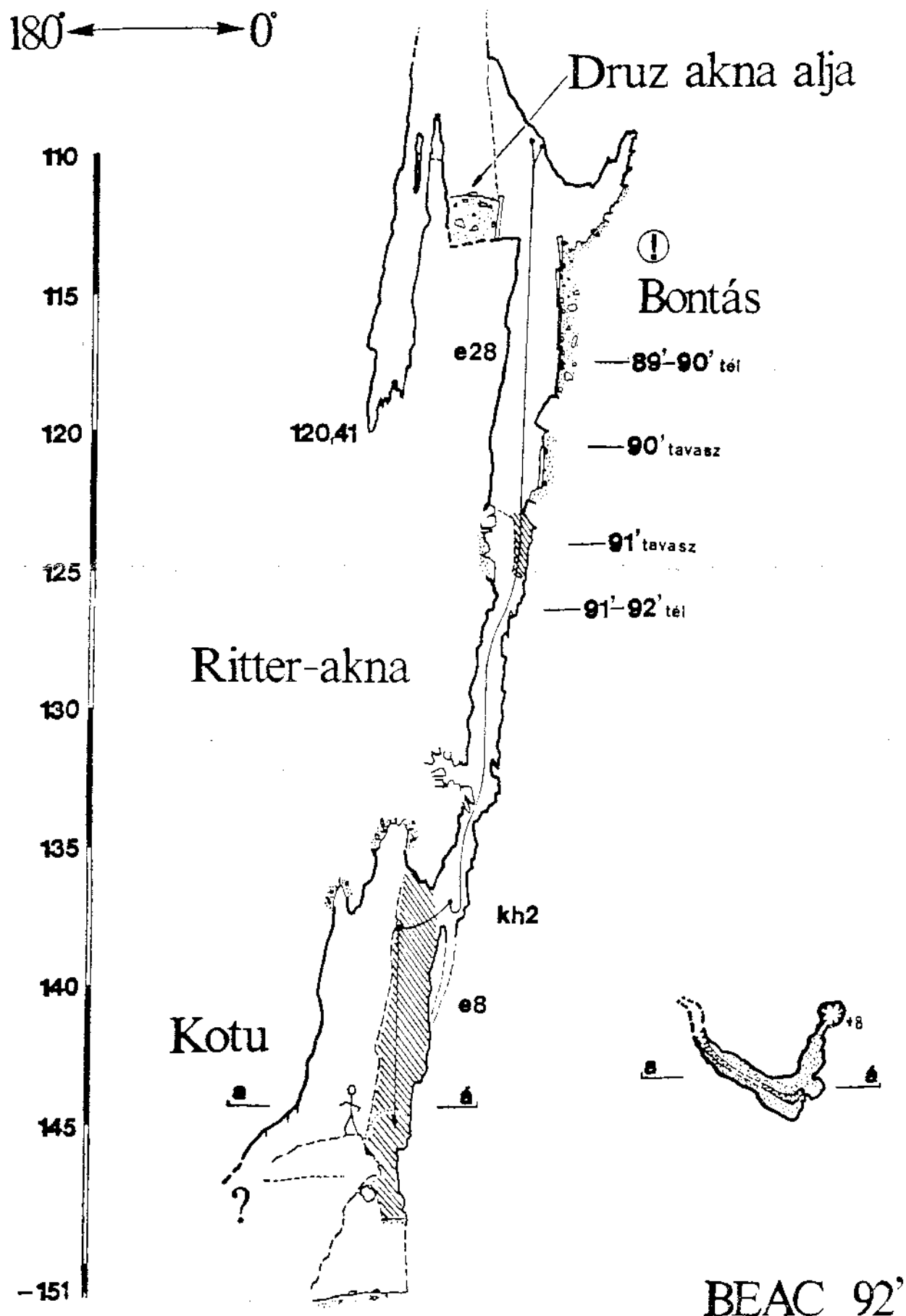
Egyesületünk, a BEAC 1985 óta kutatja a zsombolyt. Ez évben találtuk meg a Mozdony alatt - 65 m mélységben - a Drúz-aknába vezető átbújást. A későbbiekben, mint legegyszerűbb útvonalat, ezt használtuk a végpont eléréséhez. (-120 m). 1987-ben megkaptuk a kutatási engedélyt, és ettől kezdve nagyobb beavatkozást igénylő kutatómunkát is végezhattünk a szigorúan védett barlangban.

1988-ban megkezdtuk a térképezést, hagyományos hossz-metszeti és térhálós térkép készítését tartottuk fontosnak. Három éven át kürtömászással igyekeztünk további járatokat feltárni. A mászásokat - alpinista biztosítási technikával - csoportunk sziklamászásban jártas tagjai végezték. Nagy hasznát vettük az akkumulátoros fúrónak, amelyet a barlangok ragasztott nittekkal való kiépítéséhez vettünk. (A Baglyok-szakadékában is ilyen - rozsdamentes acélból készült, füllel ellátott, 12 mm átmérőjű, 12 cm hosszú ragasztott tengelyű - kikötési pontok találhatók.) Így ez idő alatt, kilenc kürtő kimászásával, a barlang hosszát kb 250 m-rel sikerült növelni.

A kürtömászással történő kutatás terep adta korlátaíhoz közeledve érlelődött meg a kutatótábor gondolata, amely szerint a mélypont közelében, a Drúz- és a Szent-akna vonalának találkozásában, 110 m mélyen, a vízlefolyás nyomán bontanánk át a kő és agyag összetételű álfeneket.

Baglyok-szakadéka

hossz-szelvény vázlat!

Az ott történő bontást azon elképzelésünk indokolta, mely szerint a zsombolyok a karsztvízszinten elterülő vízszintes rendszertől független keletkezésűek, de az elfolyó vizeket követve esetleg elérhetjük azt, - valamint a hasadékirányokból következően, újabb zsombolyakna volt várható. A táborok leendő színhelyeként a szabó-pallagi erdészházat szemeltük ki.

Első táborunkat hatalmas lelkesedéssel, számos egyesület valamint az Aggteleki Nemzeti Park hathatós emberi, technikai és erkölcsi támogatásával, az 1989-es és 1990-es év fordulóján rendeztük meg. Viszonylag nagy műszaki rákészülés után, eredményként a terep megtisztítását, biztosítását valamint az irányvonal egyértelműsítését tudhattuk magunkénak. A főszereplő két csörlő volt, melyekkel több tonnás köveket is húztunk ki. A tavaszi rövidebb tábor színhelye a bódvaszilasi kutatóház volt. A barlang és a szállás közötti nagyobb távolság valamint a szerényebb kutatógárda ellenére, táborzáráskor a bontási akna mélysége 8 m.

1991 tavaszán, - az egy éves kihagyásból lelkesedést kovácsolva - estünk neki újra a barlangnak, ismét vendég kutatókat bevonva, éjjel-nappal a száraznak éppen nem nevezhető végpontot ostromolva. Hosszú napok teltek el agyagbányászással, ácsolással, míg a tábor végére a barlang megenyhült, s a második szálkőfal valamint egy négyméteres oldalfülke képében elküldte hozzánk a remény sugarát, a folytatásra való bujtogatás kíséretében.

Közeledett hát a tél, s vele az oly kevesek által várt, mindent eldöntő negyedik Baglyok-tábor. Nem telt volna sokból elhesegetni az árnyat fejünk felől, ám egyik jeles kutatónk egy tanfolyamos túrán megállapította: a bontás súvad. Nem volt más hátra mint előre. Hogy a sebtiben szervezett összejövetel technikai lebonyolítása is gördülékenyen folyt, abban minden addiginál nagyobb szerepet vállaltak a vendég kutatók. Az első műszak a helyszín biztosítása után kezdhette a bontást, amit további brigádok folytattak egészen a december 29.-i második műszakig, melynek vezetője alatt mintegy félórás turkálás után megindult az álfenék, s egy tíz méter mély sáros, lefelé szűkülő akna vált szabaddá. Egyetlen érdekessége a mélypontja fölött másfél méterrel nyíló oldalszűkület, mely maga mögött tágas részt sejtetett. A következő brigád átvéste a szűkületet, a sejtést igazolva újabb aknára lélt, mely 110-35 fokos hasadékirányt követve, egymástól lefelé távolodó tiszta korrodált mészkő falakkal -145 m mélyre hatol le, ahonnan a törmelék közt még egy hatméteres járat kúszik lefelé.

Ezzel a barlang jelenlegi mélysége 151 méter. Érdeemes még megemlíteni, hogy a hasadékakna alján a kitöltés lejtős, a magasabban fekvő végén szűkületet átbontva 8 m magas kürtőre leltünk, a továbbjutás reménye nélkül. A szintben mintegy másfél méterrel lentebb, 35 fokos irányban induló szűkület viszont egyértelműen a vízlefolyás jeleit mutatja. Ezen a meanderen vésőgéppel és szívos munkával lehetne átjutni, bár kérdéses hogy van-e hová, hiszen sok az agyag, és a barlang más pontjain található hasonlóan aktív jellegű szakaszok, (melyek a nagy zsombolyaknáknál valószínűleg jóval fiatalabb keletkezésűek) mind járhatatlanul elszűkülnek.

A Baglyok-szakadéka ismert járatainak hossza kb 850 m, ezzel Alsó-hegy leghosszabb barlangja.

A nagy kövekből álló laza omladék kiácsolása még a jó eredményeikről ismert kutatócsoportoktól meghívott segítőtársainknak is sok gondot okozott, ezért az ácsolat sajnos jelenleg sem biztonságos. A gyors kutatási eredményt főleg annak köszönhetjük, hogy három táborunkban is 40-50 fő közötti volt a résztvevők száma, így napi több műszakot tudtunk tartani. Néhányszor előfordult, hogy négy műszakkal több napig megszakítás nélkül folyt a munka. Sokat segített a bontás és a ház között teremtetett telefonösszeköttetés, hiszen így könnyebb volt összehangolni a bontó valamint a felszerelés- és ácsolatfaszállító brigádok mozgását, hazánk legbonyolultabb kötéltechnikát igénylő barlangjában.

A táborokon szinte az összes budapesti barlangászcsoporthoz képviseltette magát, a legtöbbet alighanem a Kinizsi és MAFC csoportok segítségének köszönhetjük.

A térképezési munkák áttekintése.

A Baglyok-szakadéka már a század elején is jelentős objektumnak számított, ám térkép sokáig nem készült róla. A legendák homályát Kósa Attila felmérése kezdte eloszlatni 1964-ben. Ekkor azonban az ismert szakaszok felmérése nem történt meg maradéktalanul, mert a bejáratí akna alatti - robbantással kitágított - szűkület nem lett átjárva, s az alatta húzódó teremláncolat csak 1968-ban került a térképre. Ezután teljes szünet következett az 1988-as évig. Az ismétlődő feltárások során, egyre növekedett az igény egy pontos térkép iránt, részint a további feltárások, részint a tájékozódás megkönnyítése miatt.

Ezt leginkább egyesületünk - a barlangot kutató BEAC - érezte szükségesnek. Első lépésben egy teljes vázlat elkészítésére került sor, amely meglehetősen elnagyolt volt, de alkalmas a feladatok megtervezéséhez. A felmérést több csoportban végeztük. Volt egy állandó - többnyire négy fős - mérőcsoport (két poligontartó-légtornász, egy leolvasóakrobata és egy jegyzőkönyvvezető elkapó-ember). Másik csoportot alkottak a kürtőmászó-kaszkadőrök, akik folyamatosan a felmérés előtt járva, rögzített köteleket helyeztek el az újonnan feltárt kürtőkben. Végül, de nem utolsósorban, a rajzoló "csoport" magányos farkasa, aki a felmért poligon pontok alapján rajzolta meg a szelvényeket, metszeteket.

A térkép hagyományos eszközökkel készült: félfok osztású lejt-szögmérő, egyfok osztású bányászkompassz, acél mérőszalag és kisnyúlású poligonzsinór. A fontosabb elágazásokban, valamint kb 50 méterenként elhelyezett fix pontokhoz alumínium csavarok kerültek. A rajzolásnál az egyes távolság adatok becsléssel kerültek megá-lapításra, de ezeknek pontosságát rendszeresen ellenőriztük, és elfogadhatónak találtuk. Az elkészült térképrajzokat utólag levit-tük, és az esetleges alaktani hibákat a helyszínen korrigáltuk. A felmérést nehezítette a kötött mozgási lehetőség, amely néha csaknem balesethez vezetett. A pontosság növelése érdekében, igen sok poligonkör zárást végeztünk, fontos volt, hogy a résztvevők-nek alumínium felszerelése legyen, az irányszögmérő műszer mágne-ses tájékozódású lévén. A rajzolás centiméterszalag mellett eresz-kedve történt.

Eredetileg 1:100-as méretarányú, vetített hossz-szelvény (180-0) készült, 5 méterenkénti kereszt-szelvénnel. Ettől egyetlen eltérés a Szent-akna 270-90 fokra vetített ábrázolása, különben csupán egy hosszúkas hasadéknak lehetett volna feltüntetni, és sok zavart okozott volna a többi barlangi ág értelmezésében.

Éppen a jobb megérthetőség végett, készítettünk egy térhatást keltő rajzot is, amelyet a poligonvázra felszerkesztett kereszt-szelvényekből építettünk fel. Ezen a rajzon látható a zsomboly alaprajzi sziluettje, amely kb az árnyékának felel meg. Természetesen az alaprajzi ábrázolás sem maradt el, bár ez zsombolyok esetében kisebb jelentőségű. Többnyire csak részleteket (aknák talp-pontjánál, ablakoknál, párkányokon) és keresztmetszeteket lehet feltüntetni. Ezek inkább a tektonikai viszonyok megállapításához nyújtanak támpontot, következtetni lehet belőlük a várható ablakok, átjárók elhelyezkedésére.

Készült még egy ún. árnyéktérkép is, amely mellőz minden részletet, általa kizárólag a zsomboly struktúrájáról formálható bizonyos kép. A beszerelési vázlatához az M 1:100-as térképet erősen leegyszerűsítettük, s azon ábrázoltuk az általunk használt kötélvezetési módot.

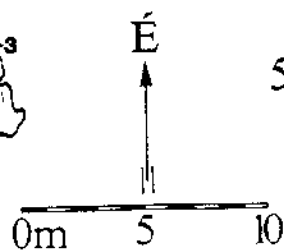
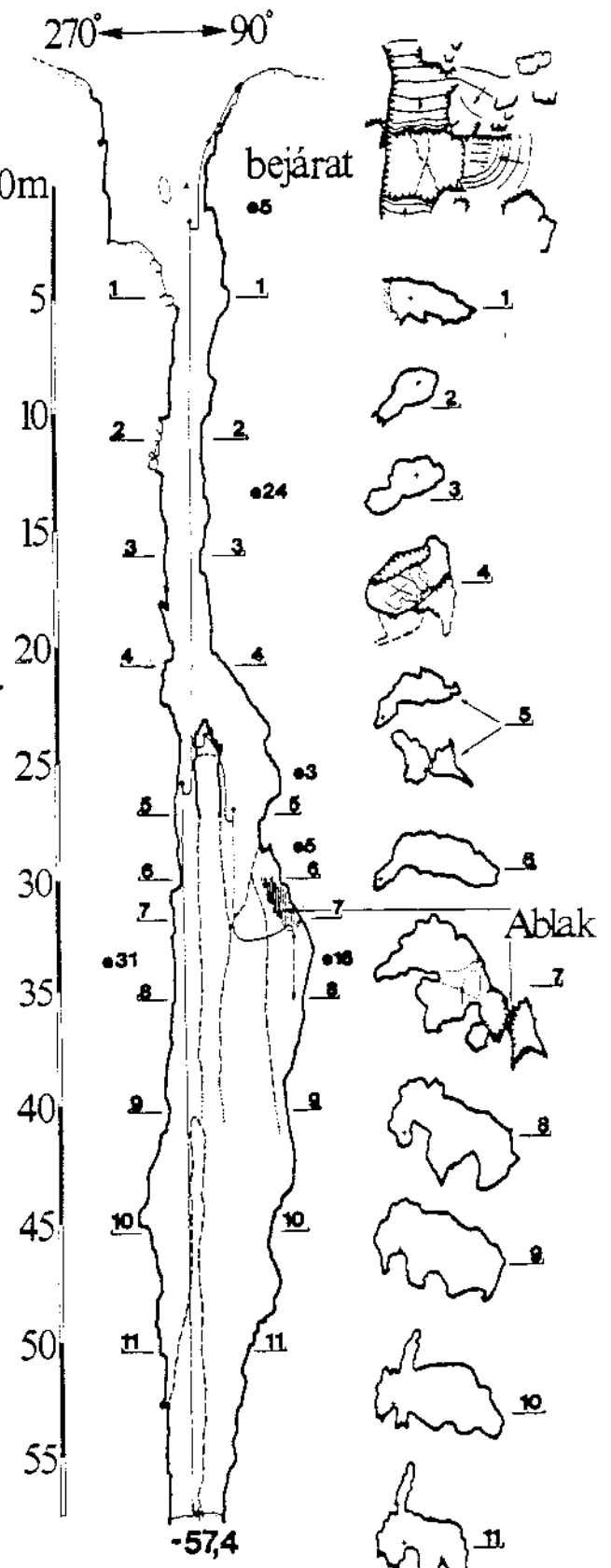
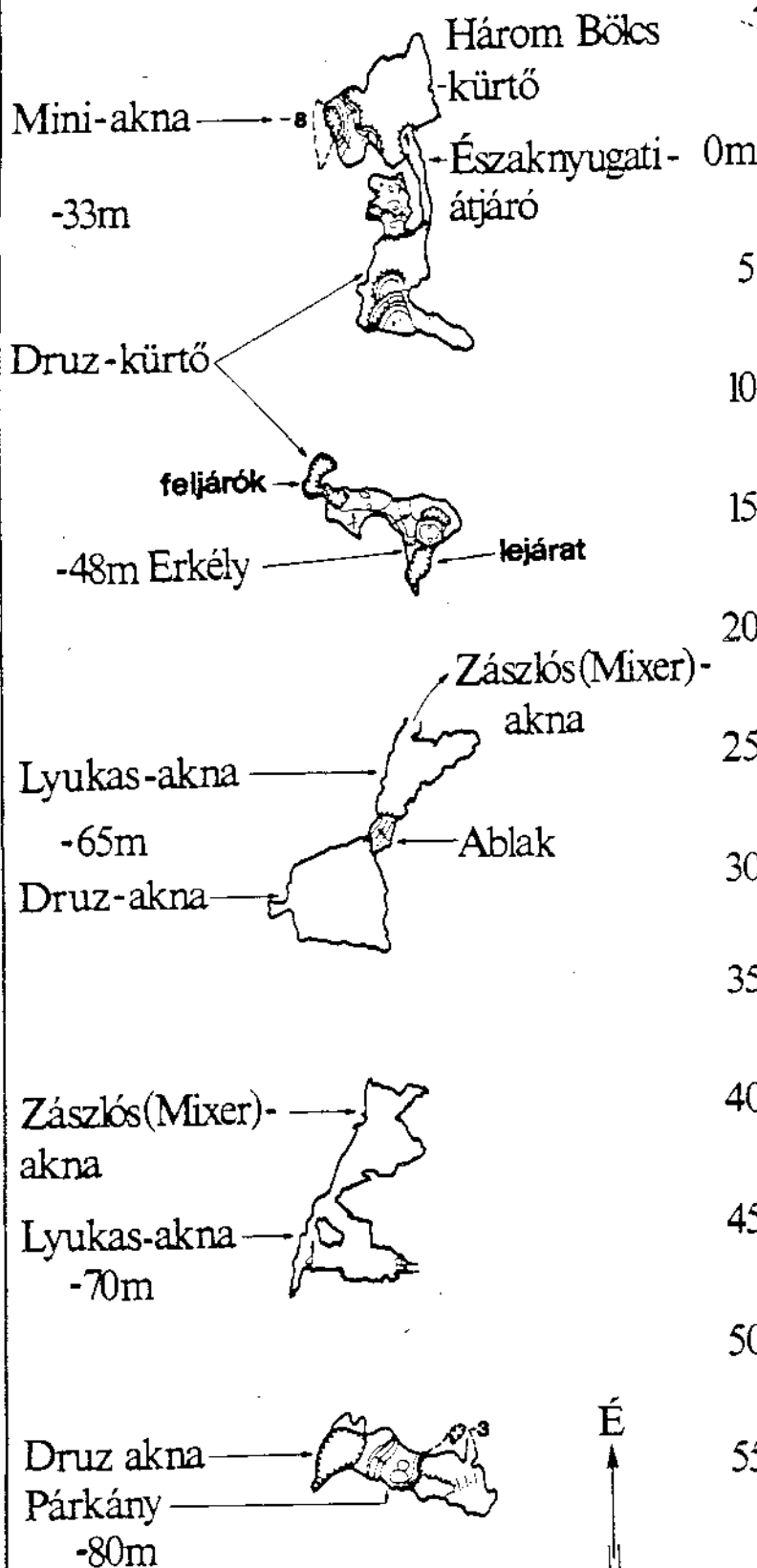
A végponti szakasz feldolgozása folyamatban van, erről 1992-ben vázlat készült, amely becsült hossz-adatokon, de valós irány-szög méréseken alapul.

A Baglyok-szakadéka

- felmért poligon-hossza: 800 m
- felmért mélysége: -120,41 m
- becsült mélysége: -151 m
- vízszintes kiterjedése: 41x34 m
- a bejárat tszf-i magassága: 490 m.

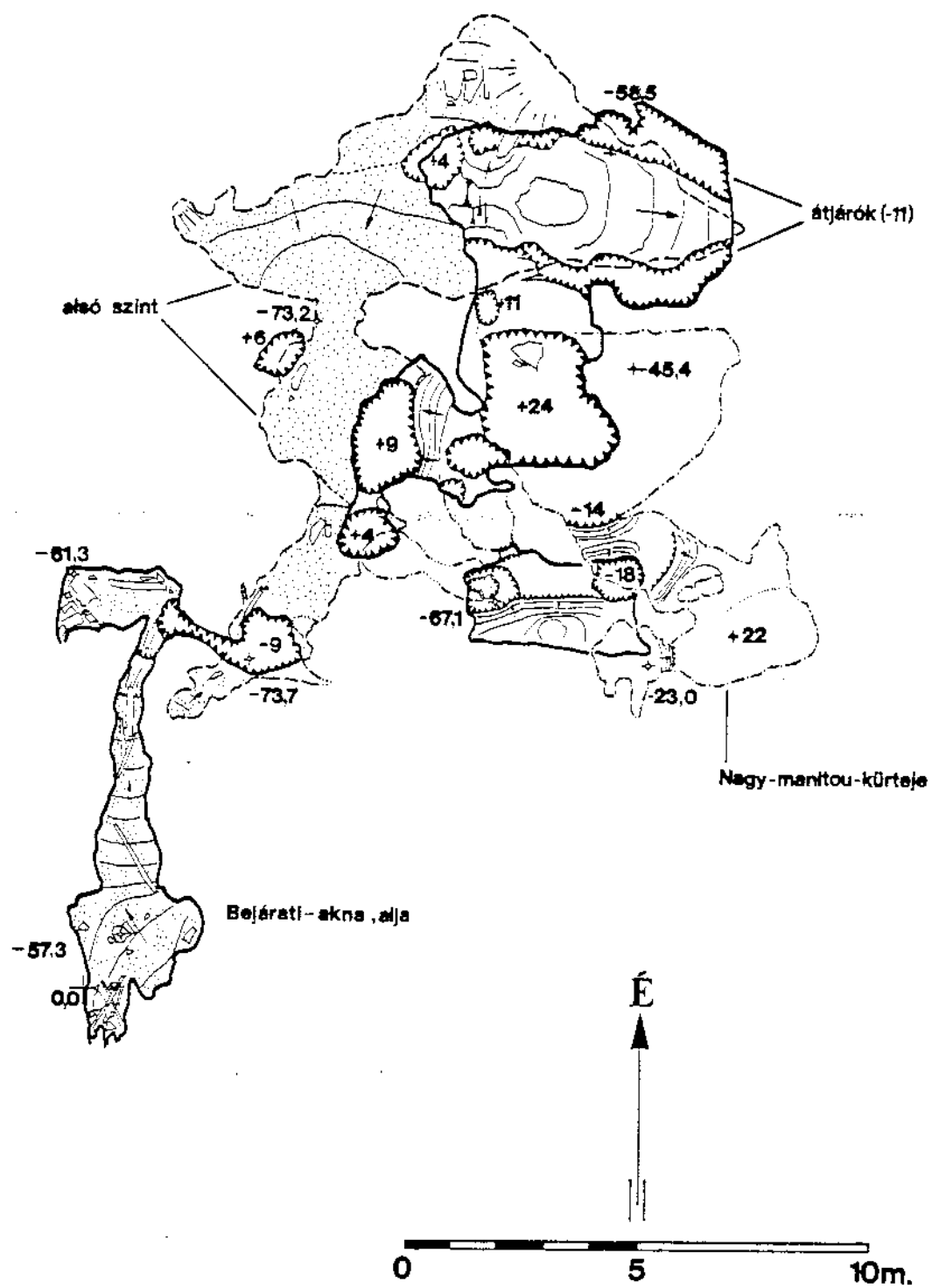
Baglyok-Szakadéka

Fontos átjárók:

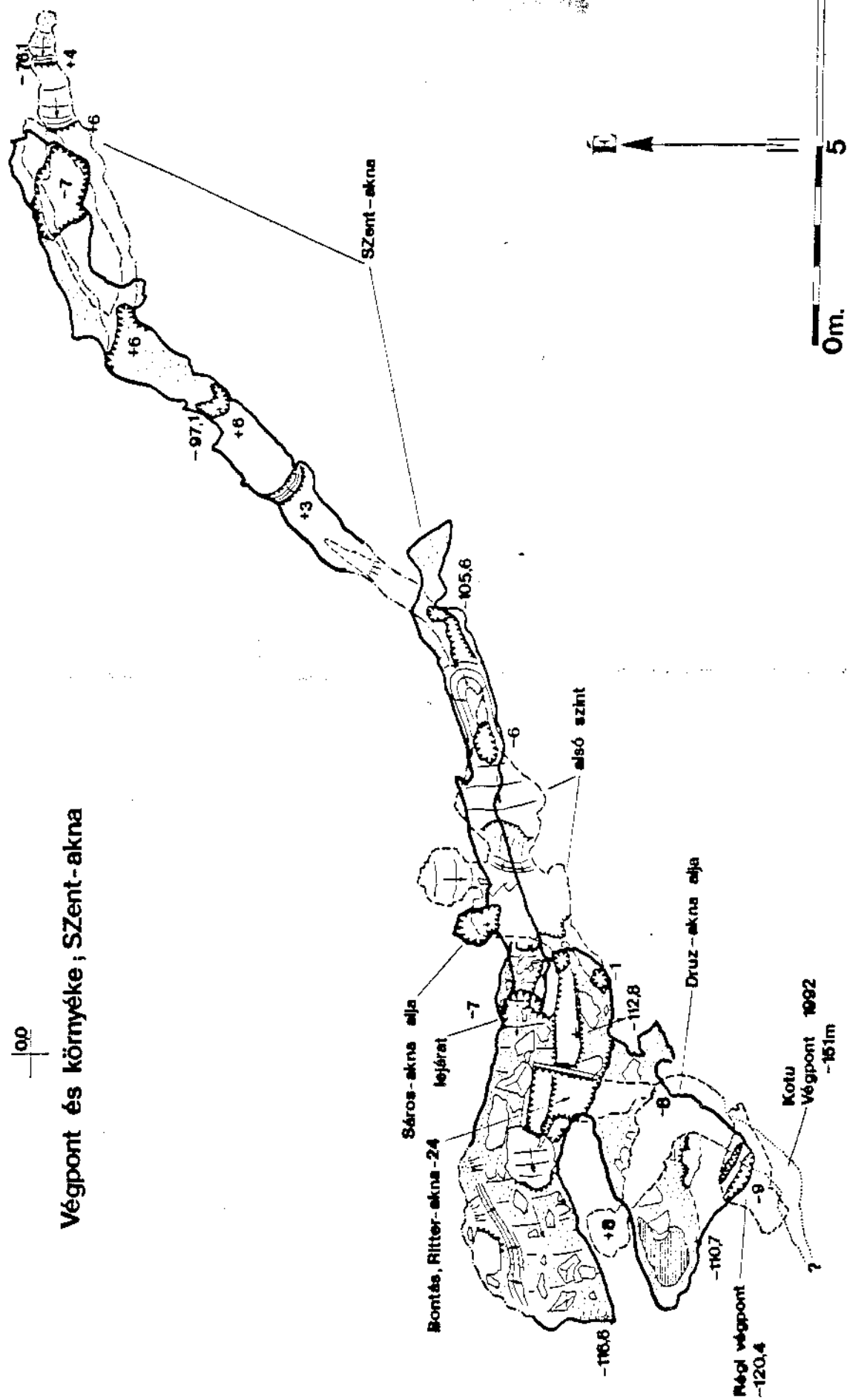
BEAC 92'

Régi rész (Alaprajz)

100

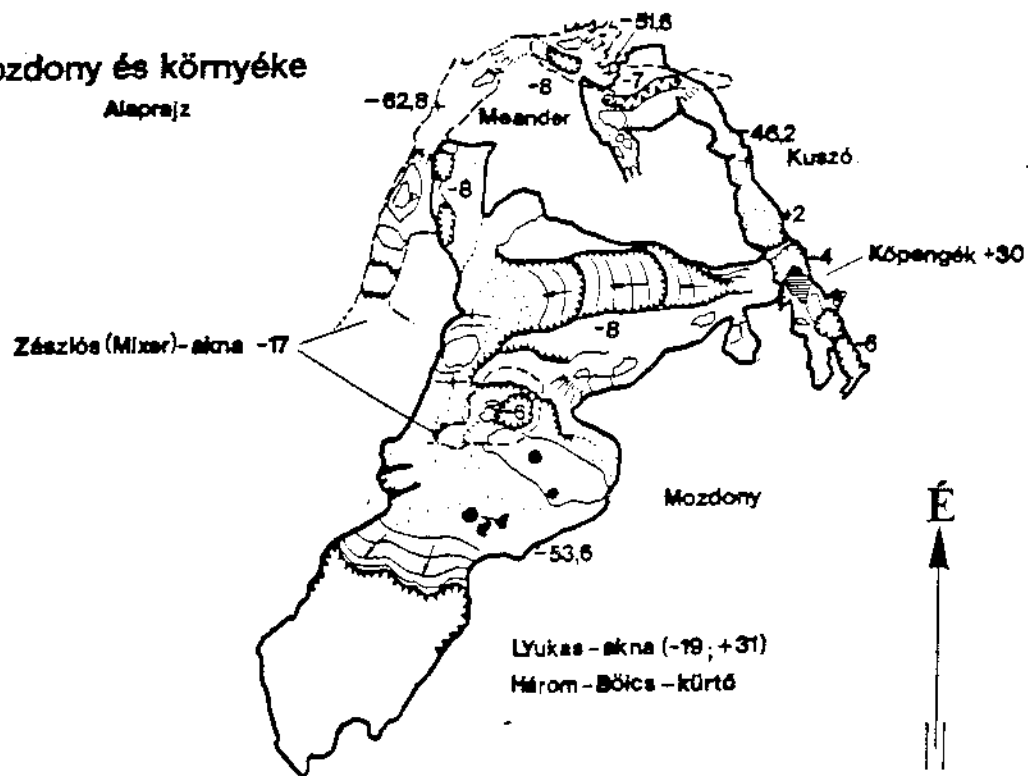
Végpont és környéke ; Szent-akna

0,0

Mozdony és környéke

Alaprajz

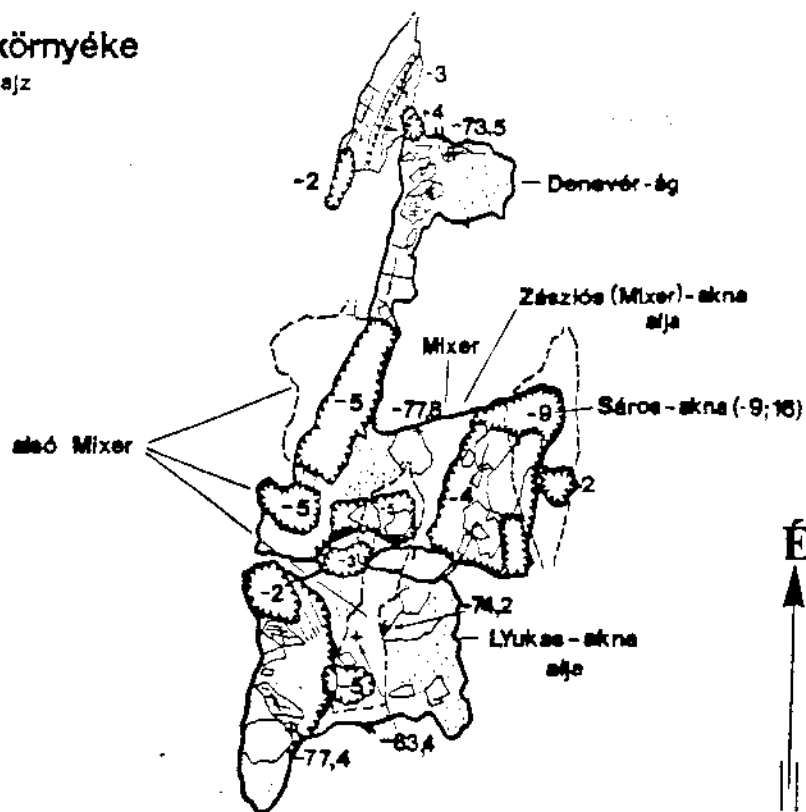

0m. 5 10

0,0

Mixer és környéke

Alaprajz

0m. 5 10

A Baglyok-szakadéka túraútvonalainak bejárési útmutatója.

A kötéltechnikát igénylő barlangok leírására használt, táblázatos rendszerű bejárési útmutatót, külföldi minták alapján készítettük el. A táblázat fontos tartozéka a mellékelt beszerelési térkép. A táblázat első oszlopa az akna nevét vagy számát tartalmazza. A második az ereszkedési szakasz hosszát, a harmadik a szükséges kötélmennyiségét, míg az utolsó a beszereléshez lényeges egyéb információkat foglalja magában. Rövidítéseket az alábbi módokon használtunk.

Az ereszkedés hosszát E-vel jelöltük (megfelelője a francia P - puits jelnek), a szükséges kötélmennyiségét K-val (megfelelője a francia C - corde jelnek), és a felmászás hosszát M-mel (megfelelője a francia E - escalad jelnek). Egyéb rövidítések:
RN - füllel ellátott, ragasztott nitt; EN - M-8-as nitt, amelyhez egyenes nittfűl szükséges; CSN - M-8-as nitt, amelyhez csavart nittfűl szükséges; Kgy - kötélgűrű; Kh - kötélhíd vagy bevezetőszár.

I. útvonal: a bejárati aknán keresztül, a Nagy-Manitou-kürtejébe.			
Bejárati-akna	(m) Kh 6	(m)	A kötélfárról indítható, az akna szélén a külső és a belső oldalon 2 db RN.
	E 5	K 17	
	E 24	K 26	Kissé balra RN.
	E 31	K 32	A Párkány alatt - az azzal szemben levő falon - 2 m-rel, RN.
A szűkület aknája	E 9	K 12	A szűkület felett fűzőlyuk. <u>Vigyázat, nehéz a visszatérés!</u>
A terem feletti kürtők	M 9	-	Beépített kötélmű, cseppköre kötve.
	M 17	-	Beépített kötélmű, cseppköre kötve.
Nagy-Manitou kürtője	M 15	-	Beépített kötélmű, fűzőlyukba kötve.
	M 5	-	Beépített kötélmű, cseppkőhöz kötve.

II. útvonal: a Mozdonyon és a Sáros-aknán át, a Drúz-akna aljára.			
	(m)	(m)	
Bejárati-akna	Kh 6 E 5	K 17	A kötél fáról indítható, az akna szélén a külső és a belső oldalon 2 db RN.
	E 22	K 24	Kissé balra RN.
	E 3	K 6	A Párkánynál a kő bal oldalán RN.
	E 5	K 12	A Párkány túloldalán, az oldalsó hasadékba betraverzálva RN. 4 méteres inga a nittel átellenes falon nyíló Ablak hasadékába.
Ablak-alatti-akna	E 16	K 18	Az Ablak belső oldalán RN. 7 m-rel lentebb, beszorult kőre akasztott elhúzás. (2 m Kgy`szükséges)
Mozdony	Kh 2 E 7	K 12	A Kúszó túloldalán, a bal falon, 3 m magasan RN. Innen jobbra bemászás a Mozdony termébe, enyhén balra RN.
Lyukas-akna	Kh 4 E 21	K 30	Kikötés a Mozdony két kéményére, (cseppkő). 4 m vízszintes bemászás, a jobb falon 2 db RN.
Mixer	E 2 E 8	K 4 K 10	A Lyukas-akna alján nyíló ablak alsó részén fűzőlyuk, kiereszkedve balra RN.
Sáros-akna	E 7	K 9	A lejtő alján, a bal falon RN.
	E 12	K 17	Az akna felett szemben RN. 3 m-rel lentebb a jobb élen RN.
Drúz-akna alja	E 7	K 14	A ledőlt kő túloldalán, a jobb falon fent RN, ugyanabban a szintben szemben RN. Asszimmetrikus Y-bekötés.

III. útvonal: a Mozdonytól a Drúz-akna aljára.			
	(m)	(m)	
Lyukas-akna	Kh 4 E 11	K 24	Kikötés a Mozdony két kéményére (cseppkő). 4 m vízszintes bemászás, a jobb falon 2 db RN. 5 méteres inga a 10 m-rel lentebb, a Mozdonnyal átellenes oldalon nyíló hasadékba, mely a Drúz-aknába vezet.
Drúz-akna	E 2,5	K 4	A hasadék túloldalán a bal falon RN.
	E 12	K 14	Pontosan a felső nitt alatt 2,5 m-rel RN. 12 m ereszkedés után rövid inga balra, a párkány cseppkőbúbjára.
	Kh 4 E 12	K 19	A búbon állva, azon a falon amelyen ereszkedtünk fűzőlyuk (2 m Kgy szüks.) Innen balra tovább ferde bevezetőszár, a lejtő aljánál, szemben RN.
	E 19	K 20	Enyhén balra, a sima falon RN. 8 m ereszkedés után elhúzás egy cseppkő fűzőlyukból.

Útvonalon kívüli kürtők.

Szent-akna	M 22	-	A Sáros-akna aljából nem a Drúz-akna felé, hanem az ellenkező irányba indulunk. A szűk hasadékon 2 m magasan átmászva elérjük a kötél alját. A kötél fűzőlyukba kötve.
	M 16	-	A párkánytól tovább fel. A kötél nittben.
Kőpengés-akna	M 18	-	A Kúszó végétől fel. A kötél nitthez kötve.
	M 6	-	Tovább a szűkületen át. A kötél nitthez kötve.

IV. útvonal: A Mozdonytól a Drúz-kürtőbe, majd a Három-Bölcs-kürtőn át vissza a Mozdonyhoz.			
	(m)	(m)	
Lyukas-akna	Kh 4 E 11	K 24	Kikötés a Mozdony két kéményére (cseppkő). 4 m vízszintes bemászás, a jobb falon 2 db RN. 5 méteres inga a 10 m-rel lentebb, a Mozdonnyal átellenes oldalon nyíló hasadékba, mely a Drúz-aknába vezet.
Drúz-akna	M 18	-	A hasadék túloldalán a bal falon RN. Itt két beépített kötél végződik, a közelebbin fel az Erkélyig. A kötél cseppkőre kötve.
Drúz-kürtő	M 40	-	Az Erkélyen a kötelet követve, fel a kürtő tetejéig. A kötél cseppkőre és nittre kötve. A tetejétől 25 m-rel lentebb inga a cseppkődombal szemben nyíló Észak-nyugati-átjáró szűk hasadékába.
Három-Bölcs-kürtő	Kh 2 E 15	K 20	A hasadékon való igen szűk átbúzás után, fűzőlyukba kötve (2 m Kgy szüks.) kötélhíd a baloldalt ugyanazon magasságban levő párkányhoz, innen újabb fűzőlyukból ereszkedés (3 m Kgy szüks.).
	E 8	K 11	Az akna kitágulásánál jobbra kinyúlva EN. Ereszkedés a Mozdonyig.

Fontos tudni, hogy a felmérés az 1991-es állapotokat tükrözi. A barlang arculata - a beszerelés szempontjából - bármikor változhat. Ezért a beszerelést végzőnek, illetve a túravezetőnek mindenkor ellenőriznie kell a kötélikötési pontok és a beépített kötelek állapotát - biztonsági szempontból.

Mindenkinek kellemes túrázást kívánunk!

Baton fig 68 -393 with T. 1903 p 98. A.C.

163
124

46
88

